

1. Білецький 1920: Білецький Л. Народність чи національність у творах Т. Шевченка. — Кам'янець на Поділлі, 1920. — 46 с.
2. Грінченко 1917: Грінченко Б. Листи з України Наддніпрянської. — К., 1917. — 212 с.
3. Грінченко 1907: Грінченко Б. Перед широким світом. — К.: З друкарні С. А. Борисова, 1907. — 320 с.
4. Драгоманов 1879: Драгоманов М. Уваги впорядчика // Громада. — 1879. — № 4. — С. 96-99.
5. Драгоманов 1990: Драгоманов М. Шевченко, українофіли і соціалізм // Вибране. — К., 1990. — С. 327-429.
6. Костомаров 1861: Костомаров Н. Две русские народности // Основа. — 1861. — Кн. 3. — С.33-80.
7. Куліш 1989: Куліш П. Чого стоїть Шевченко як поет народний // Куліш П. Твори: У двох томах. — К., 1989. — Т. 2. — С. 256-262.
8. Писання...1896: Писання Трохима Зіньківського. — Львів, 1896. — Кн. 2. — 325 с.
9. С-о 1879: С-о. Т. Г. Шевченко і його думки про громадське життя // Громада. — 1879. — № 4. — С. 39-95.
10. Франко 1984: Франко І. Метод і задача історії літератури // Збір. творів: У п'ятдесяти томах. — Т. 41. — К., 1984. — С. 17-23.

Ольга Куца. Шевченковедение второй половины XIX века: к проблеме терминологии. В статье проанализированы дискуссии вокруг основополагающей терминологии, которая касалась определения художественного мира Тараса Шевченко. Шире рассмотрена проблема «народности» — «национальности» поэта.

Ключевые слова: Шевченко, народный поэт, национальный поэт, протонародность, общедоступность.

Людмила Власенко, ст. викладач, Київ

УДК 821.161.1

ББК 83.3 (4Рос)5

«Поэзия – опасный дар для девы»

Мета статті – ознайомити із творчістю забутих жінок-поетес першої половини XIX століття, висвітлити основні теми та мотиви написання їхніх творів, проаналізувати схожість та відмінність їхньої творчої діяльності протягом зазначеного періоду. З'ясувати історичні та суспільні передумови розвитку жіночого письменства пушкінської

добі. На основі творчості поетес, досліджуваних О.І. Білецьким, дослідити причини появи літературної діяльності, вплив їхньої творчості на розвиток російської літератури та культури загалом.

Ключові слова: жінки-поетеси, вірш, творчість, мотив, літературна діяльність.

Ludmila Vlasenko Poetry is a dangerous gift for a virgin

The aim of the article is to acquaint with the work of forgotten women-poetess of the first half of the XIXth century, to ground basic themes and reasons of their works writing, analyse similarity and difference of their creative activity during the given period. Historical and public pre-conditions of development of the woman writing are found out. The other purpose is to investigate the reasons of literary activity existence influence of their work on the development of Russian literature and culture on the whole on the basis of the researches of O. Biletskyi. The basic moments of poetess' works of the Pushkin epoch, describe and light up to the readers this material that will contribute the further scientific researches.

Keywords: women-poetess, verse, work, reason and literary activity.

Розвиток жіночої поезії у Росії припадає на початок XIX століття. Серед поетес, які творили у пушкінську епоху, варто відмітити Марію Лисиціну, Надію та Серафиму Теплових, Авдотью Глінку, Єлизавету Шахову та інших. Однак їхнє життя та творчий шлях майже недосліджений, а тому викликає інтерес як у читачів, так і у дослідників літератури. Дослідженню жіночої творчості пушкінської епохи визначне місце потрібно віддати академіку Олександрові Івановичу Білецькому.

О.І. Білецький – відомий літературознавець, який багато часу приділив саме дослідженню творчості жінок-письменниць та поетес. Зацікавлення жіночою творчістю переросло у велику наукову працю. Розвідка «Эпизод из истории русского романтизма. Русские писательницы 1830 – 1860-х годов» [Эпизод], яка була написана у 1918 році на 30 сторінках. Щоправда, пізніше О.І. Білецький доповнив та удосконалив її. Знаходиться цей рукопис у Відділі рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України, фонд № 162.

Постановка наукової проблеми та її значення. Тема творчості забутих жінок-поетес початку XIX століття майже не досліджена. Крім того, зауважимо, що їхні імена та твори зовсім забуті і невідомі молодому поколінню.

Дослідження творчості забутих письменниць та поетес переросло в молодого вченого у працю всього його життя. Літературі О. Білецький присвятив близько 50 років свого життя. Але чому він вибрав тему саме творчості забутих письменниць пушкінської епохи? На наш погляд, це сталося тому, що вчений намагався повернути читачам літературний спадок забутої жіночої творчості. Адже вважав, що кожен автор, незалежно від того, відомий він чи ні, заслуговує на своє місце у літературі, незважаючи навіть на те, чи великий вклад він зробив в її розвиток та становлення.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідженню поетес О.І. Білецький приділив цілий розділ у своєму дослідженні. Майже всі поетеси досліджуваного періоду у наш час, на жаль, забуті, хоча в період своєї творчої роботи вони були дуже відомі та популярні. Однією із таких поетес є Марія Лисиціна.

Марія Олександрівна Лисиціна – маловідома поетеса. Про її життя майже нічого не відомо. Єдине, що відомо, то це те, що вона була дочкою відомого актора-коміка, та ще згадка, яка, можливо, стосується М. Лисиціної – це вірш Н.С. Теплової «В память М.А. Л-ой» [Епизод]. Але О.І. Білецький зауважує, що «вполне возможно, что под буквами М.А. Л-ой» скрывается имя Лисицыной [Эпизод] і що вірш був написаний у пам'ять про померлу у 1842 році. Сестри Теплової та М. Лисиціна були подругами і писали вірші, присвячуючи їх одна одній. Тоді, можливо, припущення дослідника є слушним. І.В. Киреевський дуже схвально відзивається про поетесу, вбачаючи у її творчості широту душі, «... в ее стихах – не только сердечная правда, но и “звуки глубокие и пронзительные» [Эпизод].

Щодо творчості поетеси, то твори її характеризуються темами нерозділеного та обманутого кохання. Аби дізнатися, чому саме такі теми заторкували душу поетеси, необхідно проаналізувати її життєвий шлях. Вважаємо, що такі сюжети були притаманні її творчості перш за все тому, що М. Лисиціна не була улюбленицею долі. Адже вона не мала у житті того, що є головним для кожної жінки – сім'ї. З іншого боку, можливо, навіть і маючи сім'ю, вона могла писати такі твори, бо не відчувала підтримки з її

боку, не була впевнена у людині, яка поруч із нею. Звичайно, що це лише припущення.

Але у віршах поетеси простежується надія на майбутнє, на кохання, яке, можливо, із запізненням, але неодмінно прийде до неї. У вірші «В альбом» вона висловлює надію, що щастя її не омине.

Творчість М. Лисиціної О.І. Білецький порівнює із творчістю Марселіни Деборд-Вальмор. Водночас учений зазначає, що поезія М. Деборд-Вальмор – крик її душі, вияв переживань, які переповнюють її серце. На противагу їй М. Лисиціна досить стримана у висловленні своїх думок. «Ни крика, ни вопля нет у Лисицыной: это тихие сетования души, в стихах более нежной, чем пылкой: ничто не прочно, все обманет: все, что льстило сердцу, прошло...» [Эпизод]. Серед мотивів у М. Лисиціної переважають автобіографічні, у ній простежувались ознаки «женской поэзии, о которой не придется вспомнить: автобиографичность ее стихов, стихов о себе прежде и больше всего» [Эпизод]. «Но тема несчастной любви и религиозных мотивов не мешает почувствовать в ее стихах живую и нежную страдающую душу» [Файнштейн 1989:122].

В збірник «Стихи и проза Марии Лисицыной», який вийшов 1829 році в Москві ввійшли декілька її пісень та романсів.

О.І. Білецький відносить М. Лисиціну до родоначальниць літературної жіночої течії, яка однією із перших розкрила у собі здатність висловлювати свої думки через папір, передаючи свої емоції та ділячись пережитим. Звичайно, бути першим не тільки важко, але й дуже відповідально. Адже відомо, що до появи жіночої літератури спочатку ставилися не з великою прихильністю. І жінкам потрібно було відстоювати себе, свою творчість, своє бачення навколишнього світу. «Как писать женщине – и стоит ли ей писать?» Пушкин готов был отказать ей в этом праве, как и большая часть критиков 30-х годов» [Эпизод].

Інша представниця забутих жінок-поетес – Надія Теплова, яка звернулася до поетичного ремесла ще в дитячих роках. «Будущая поэтесса получила хорошее образование... Но главным увлечением девушки стала поэзия – стихи Надежда начала писать с 8 лет» [Файнштейн 1989:118]. У більш зрілих своїх творах вона закликає жінок-письменниць до припинення виявлення своїх

почуттів, показ їх на публіку. Так у вірші “Совет” (“Девіце-поэту”) застерігає: «Брось лиру, брось, и больше не играй, / И вдохновенные, прекрасные напевы / Ты в глубине души заботливо скрывай: / Поэзия – опасный дар для девы..!» (1837) [Режим доступу].

Звичайно, дещо дивним здається те, що Надія Теплова, як жінка та поетеса, закликає своїх колежанок скласти свої словесні мечі, тримати в собі все, що накопало за всі роки у жіночих душах. Саме в цей період вона почала писати під прізвиськом чоловіка – Терюхіна. «Это время ее творческих исканий, размышлений о тяжелой судьбе поэта, в особенности женщины-поэта» [Файнштейн 1989:120]. Але водночас вона говорить: «Но нет, вотще! Без вдохновения / Туманна жизнь, бесцветен путь...» [Эпизод].

Таким чином, поетеса ніби і не допускає таких же жінок, як і сама, до літературного поприща, але разом з тим вона не уявляє життя без поезії, без вираження себе, своїх думок: життя без творчості не має для неї кольору, все однобарвне.

Така боротьба Н. Теплової «так и остается до конца непримиренной: все время порывы в мир внутренний, поэтический – куда всецело проникнуть мешает привычка слишком нежно сострадать и слишком пламенно любить» [Эпизод]. І, звичайно, що таке роздвоєння не привело її до ідеалу, якого вона хотіла досягти, до того, що їй здавалося привальним. Врешті-решт вона усвідомлює: все, що вона робила, до чого прагнула – не досягнуто. Вона вказує це у вірші «Сознание»: «Вся жизнь моя – ошибка роковая! / Я чувствую, не тем я быть должна. / И доля лучшая, иная / Мне в этом мире суждена» [Ученова 1989].

Не можна однозначно твердити, що мала на увазі поетеса, коли писала ці слова. Можливо, вона мала на увазі помилку - все своє життя, в якому вона не досягла тих результатів, на які так сподівалася. Як відомо з біографії, у 1845 – 1846 роках її спіткало величезне горе – помер чоловік та двоє дітей і таке лихо, звичайно, не могло не залишити в душі поетеси свій слід. З іншого боку, можна співвіднести ці слова з її творчістю, в якій вона, мабуть, не отримала того розвитку, популярності, на яку сподівалася. І далі вона продовжує своє твердження, опановує себе і сподівається на краще призначення.

На нашу думку, останні слова вказують саме на творчу недосконалість, нерозкритість своїх почуттів, нездатність належним чином передати свій біль, страх та переживання. Адже натхнення, як ми можемо спостерігати, не завжди супроводжувало Н. Теплову.

На наш погляд, такий образ ідеального Генія, героя навіяний Теплової реальною, земною особою. Можливо, захоплена героєм, вона уявляла його як диво, яке спускалося з небес на землю. Можливо, під Генієм Теплова уявляє свого померлого чоловіка та дітей, які надихали її на поезію та на нові літературні творіння.

Основними мотивами творчості Н. Теплової є неприйняття земного буття. «Муза Теплової одета в траурные одежды: в самых ранних ... своих стихах поэтесса говорит уже об оковах земного бытия, о томлении души в земной келье, о лучшем, небесном мире...» [Эпизод]. Таким чином, вона показує своє несприйняття дійсності, в якій її нічого не радує, не дає надії на майбутнє. Краще життя вона бачить лише на небесах: там душа відпочине, вона знайде своє призначення, і, можливо, й зустрінеться з Генієм. А от на думку М.Ш. Файнштейна, Н.Теплова в своїх творах «... обращалась к земному. Она писала о несчастной любви, извечно столкновении «мечты» и «существенности» [Файнштейн 1989:119]. Проте він не заперечує і той факт, що «неудачи приводили и к религиозным упованиям, переходящим в мистику» [Файнштейн 1989: 119].

Ще однією поетесою пушкінської доби є Авдотья Павлівна Глінка – дочка П.І. Голенищева-Кутузова «одного из видных «славяноросов» [Эпизод], не могла пройти повз батьківські повчання і відчутти на собі його літературні вподобання. Як зазначає О.І. Білецький, «такая среда не могла не воспитать в юной А.П. Глинке отрицательного отношения ко всему, что отзывается духом новизны» [Эпизод]. Однак з часом її погляди дещо змінюються. Щодо її творчості, то вона писала як поезію, так і прозу, робила переклади. Її книги неодноразово перевидавалися.

А.П. Глінка не хотіла популярності, вона писала про те, що було у неї на душі, шукала розради у молитві. «В своих повестях А.П. Глинка изображает не ту жизнь, которую она наблюдала и в доме своего отца, и в творческом своем поместье, эта жизнь ее

заманила лише поскільки, поскільки утверждала ее мировоззрение на началах, внушенных часами уединенной молитвы» [Эпизод]. Таким чином, А. Глінка вбачала у молитві хід всіх подій, вирішення проблем, з якими зіштовхувалася людина. Книга «Задумешные думы» була видана уже після смерті авторки, яка складалася із трьох частин. «Первая и вторая части содержат стихотворные молитвы, адресованные Богу и другим представителям небесного воинства (Архангелу Михаилу, Ангелу-Хранителю, Богородице, Святым, третья часть – духовные тексты нравоучительного содержания» [Волкова 2003:10-11].

Звертаючись до творчості поетеси, то потрібно відзначити, що твори написані про життя жінок, їхнє становище у суспільстві. Так, наприклад, у повісті «Только три недели» описане життя дівчини з міста, яка на три тижні приїхала погостити до тітки у село. Вона очікувала зустріти там провінціалів, які нічого не розуміють в моді, у літературі. Але, на противагу її очікуванням, вона побачила зовсім інших людей, інший світ.

На нашу думку, оповіданням «Только три недели» А. Глінка хотіла, можливо, ще і показати із точки зору тогочасного ставлення до жіночої творчості. Головна героїня – Наташа, ймовірно уявлялась авторці як літературні критики, які не хотіли сприймати творчість жінок-письменниць та поетес. З часом змінилися думки і Наталії, вона помічала у сільських жителів та у тітки лише добрі риси. Так само відбулося і у жіночій літературі. Хоча і не так швидко як в оповіданні, але ці зміни відбулися на краще: змінилося ставлення до них, як до представниць різних літературних течій.

Таким чином, на наш погляд, авторка своїми творами намагалася донести до критиків, до читачів жіночу природу, її серце та душу. Звичайно, що ті, хто прислухався та вчитувався у літературні твори, могли з легкістю усвідомити правоту та призначення жінки у літературі.

Серед її прозових творів основне місце посідають вірші на релігійну тематику: «лирические изъвления чувств к богу, своего рода дневник набожной души» [Эпизод]. Уваги читачів також вона не прагне віднайти, адже розуміє, що її вірші – молитви навряд чи будуть захоплювати велику кількість читачів. А ті, кому це дійсно цікаво і самі віднайдуть у ній талант. Так вона думає і про поета,

що бути поетом – призначення людини. «Автор не выскажет себя поэтом среди суеты мирской: он поэт только в храме, на лоне природы» [Эпизод]. На нашу думку, уявлення про поета як і про власного читача, у неї зводиться до чогось високого, не земного, яке не може існувати на грішній землі. Що поезія надихає людину, але людину не звичайну, а яка має в собі щось особливе: «В нем небесный огонь восжжен, / Он пророк, народу данный, / Чистых дум вмести́тель он!..

Віршем «Что такое поэт?» [Васильева 2012: 245] А. Глінка, з одного боку, ніби роз'яснює читачам хто такий поет, чим він займається, але разом з тим, вона ніби возвишає його перед іншими, бачачи в поеті пророка, який своїм словом може підняти народ, змінити його думку.

Таким чином, поет А.П. Глінки – це посланець, який народжений лише для натхнення, а також для молитов.

До того ж, «религиозная лирика А. Глинки – это интимная беседа с Богом благочестивой души, удрученной повседневными печальми, заблуждениями своими и чужими» [Эпизод]. Таким чином, молитва для неї є єдиним джерелом натхнення, розкриття себе. Але, як відзначає Олександр Білецький, її молитви спрямовані лише на розкриття згубного впливу, на зло, яке весь час збільшується, але жодної згадки ми не знаходимо про молитву, що стосується людей. Немає молитви про людей, про їхнє здоров'я, розум та натхнення. Для неї люди не являють великого інтересу, вона віддає перевагу природі: саме тут можна відпочити від навколишнього світу, набратися сил, з'єднатися з природою.

Щодо образів у творах А. Глінки, то слід відзначити, що «самый повторяющийся из них – образ птички» [Эпизод]. Образ пташки також пов'язаний із релігією, адже відомо, що «птица – символ души человеческой». Этот символизм сохраняется и в стихах А. Глинки: птица, как душа бестелесная, она свободна; вылетевшая из клетки птичка наводит на мысль своим свободным полетом о людском пленении; песни птички – райские, она наслушалась их у Бога...» [Эпизод].

Відзначимо, що як авторка А. Глінка не мала багато прихильників, вірші її не були відомі та зрозумілі широкому загалу читачів. Але як зазначав О.І. Білецький, судити та визначати вклад

у розвиток літератури потрібно завжди, нехай навіть він і не був занадто значним.

Наступною жінкою-поетом, творчість якої досліджував О.І. Білецький є Єлизавета Микитівна Шахова – поетеса, про яку згадали на початку ХХ століття за допомогою її внука, який видав збірку її віршів із коротенькою біографією. Слід відзначити, що доля була більш прихильна до Є. Шахової, ніж до багатьох інших жінок-письменниць того часу. Вона була обдарована подарунками: «Императрица Елисавета Алексеевна за пьесу “Падающий Фазтон” пожаловала ей золотую лиру, усыпанную бриллиантами... Царскими подарками была пожалована и Елисавета Кульман, по смерти которой стали внимательнее к молодым женщинам и дарованием, и в пятнадцатилетней Елисавете Шаховой увидели слишком поспешно вторую Е. Кульман» [Эпизод].

Однак, на думку О.І. Білецького, Є. Шахова не може самостійно вирішити чи є вона поетом. «Дело не в напускной скромности, не в излишней требовательности девушки-поэта: нет, она должна прежде всего сама себе уяснить и размеры и свойства своего дарования, а это ей не удастся... Отсюда колебания в ее самооценке, и постоянное к ней возвращение» [Эпизод].

Поетичні настрої Є. Шахової в дечому переплітаються із роздумами А. Глінки і Н. Теплової. «К ней, как к Теплово́й, слетают крылатые гении, иногда в образе призрачных, осиянных дев, приносящих ей дар» [Эпизод]. Тому вони обоє віддавали перевагу небесному началу, неземному сяйву, яке надихає їх на творчість. Подібність із А. Глінкою у тому, що вони обидві вважали, що поет належить «не этой земной родине, и бродя по земле, все время грустит о другой, рвется из света к лазурным небесам» [Эпизод]. Хоча, як зазначає О.І. Білецький, «Авдотья Глинка жалуется на век и на людей; у Шаховой ни мизантропии, ни жалоб» [Эпизод].

Таким чином, Є. Шахова, як і А. Глінка, в поеті вбачали небесного посланця, який спустився до неї і дав їй дар до письменства. Їй мало земного життя, її душа шукає чогось більшого і розв'язок такого пошуку вона вбачає у небесах, вітрі, зірках.

Звичайно, що такий потяг Є. Шахової до небесного, церковного, на наш погляд, зрозумілий. Тому що вона «близится со

своей странницей музой к вратам монастырской обители: там песня ее станет молитвою» [Эпизод].

«Своего гения она рисует двойственными чертами: это «сияние ангела и девы», он в едином лице: но что это иное, как не священный союз сердца с душою» [Эпизод]. І своїм рішенням щось змінити або довести, вона знову береться за перо. Вона – жінка-поет і тому жіноча доля їй дуже близька та хвилює її безмежно. Тому вона проповідує жінку як оберіг домашнього вогнища, як «умеющую молчаливо страдать для любимого, и считающую это страдание благом, униженную семейным рабством, но могущую явиться для семи ангелом, сошедшим на землю» [Эпизод]. І перед нею постає питання: яке ж призначення жінки? Для себе вона знаходить відповідь. Своє призначення вона віднайшла у тиші монастиря, хоча і мріяла бути ангелом для своєї сім'ї.

На думку О.І. Білецького, «этот итог сходен с итогом, к которому пришла и Авдотья Глинка: но нет у Шаховой осуждений кому-либо: с высоты, а не из светского шума слышится ее голос» [Эпизод]. На наш погляд, схожість між Є. Шаховою та А. Глінкою дослідник убачав у їхній релігійній спрямованості. Вони обидві звертаються до цієї теми, сподіваючись на щось краще, величніше, очікуючи Божого просвітління.

Основним образом у творах Є.М. Шахової був образ ангела. У неї немає негативних героїв, у будь-якій ситуації вона знаходить позитивні аспекти. Вона починає «изображать уже не жизнь своей души, а жизнь внешнего мира» [Эпизод]. Але як зазначає Олександр Білецький, «мы без труда узнаем поэтессу по внешности ее героинь, в их словах и настроениях. Герои и героини – существа не здешнего, полувоздушного мира» [Эпизод]. Тобто і у героях вона бачить ангелів, які не творять нічого поганого, лише добро. Серед сюжетів, головним чином переважають релігійні теми та теми про кохання, яке здатне змінити людину, спрямувати її до Бога. Героїні її також схожі одна на одну і на авторку. Своїм ставленням до сім'ї, які «готовые на самопожертвования, ... все они в собственной жизни так или иначе несчастливы» [Эпизод]. Нещастя жінок-героїнь Є. Шахова вбачає у їхньому недотриманні релігійних законів та молитов. Саме такі причини, на її думку, можуть бути приводом багатьох життєвих розчарувань та, навіть, призвести до смерті.

Поєднує жінок-поетес, на нашу думку, те, що всі вони писали на релігійну тему, оскільки деякі з них були при церкві (М. Лисиціна, Є. Шахова), шукаючи порятунку своїй душі. Слід відзначити, що зазначені вище поетеси характеризуються «духовною» лирикою» [Епізод], яка набула широкого розповсюдження на початку ХІХ століття.

Отже, жінки-поетеси, на думку О.І. Білецького, повною мірою не досягли слави і поваги серед читачів. «Они (поэтессы) следуют чужим урокам, как нелегко бывает им справиться с установившимися даже формами. Они все в искании, в их пьесах более трепета непосредственности, чем уверенного мастерства для них самый вопрос о том, можно ли им, как мужчинам, писать – вопрос нерешенный» [Епізод]. Таким чином, жінки взяли всю відповідальність за появу жіночої літератури на себе, почали писати про те, що їх хвилює, що вони відчувають.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у висвітленні впливу О.С. Пушкіна на творчість забутих письменниць першої половини ХІХ століття та дослідження жіночого письменства відповідної епохи.

Література: Волкова Волкова Н.С. «Задумевные думы» А.П. Глинки // Парадигма: Сб. статей молодых филологов. Тверь, 2003. – С. 109.; Глинка А.П. Стихотворения. Переводы / Составление, подготовка текстов, вступительная статья, примечания С.А. Васильевой. – Тверь: Издательство Марины Батасовой, 2012. – 344 с.; «Эпизод из истории русского романтизма. Русские писательницы 1830 – 1860-х годов». Відділ рукописних фондів і текстології Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. – Ф. 162. – Од. зб. 520 – 522.; Режим доступу http://az.lib.ru/t/teplowa_n_s/text_0020.shtml.02.05.2014.; Файнштейн М.Ш. Писательницы пушкинской поры (историко-литературные очерки). / М.Ш. Файнштейн. – Л.: Наука, 1989. – 175 с. (Серия «Литература и языкознание»); Царицы муз: Русские поэтессы ХІХ – начала ХХ вв. / Сост., автор вступ. статьи и коммент. В. В. Ученова. – М.: Современник, 1989.

Цель статьи – ознакомить с творчеством забытых женщин-поэтесс первой половины ХІХ века, обосновать основные темы и мотивы написания их произведений, проанализировать сходство и отличие их творческой деятельности в течение отмеченного периода. Выяснить исторические и общественные предпосылки развития женского писательства пушкинского периода. Благодаря работам А.И. Белецкого исследовать причины появления женской литературы, влияние их

творчества на развитие русской литературы и культуры в целом. Осветить основные моменты творчества поэтессы пушкинской эпохи, обосновать и донести до читателей данный материал, который будет способствовать углублению дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: женщины-поэтессы, стих, творчество, мотив, литературная деятельность.

Оксана Гарачковська, доц. (Київ)

УДК 821.161.2
ББК 83.3 (4УКР)

Ідейно-тематична і жанрова типологія гумористично-сатиричних творів Павла Глазового

Стаття присвячена аналізу гумористично-сатиричного доробку Павла Глазового як специфічного способу художнього відображення дійсності епохи тоталітаризму та посттоталітаризму, обґрунтуванню ідейно-тематичної і жанрової типології творів письменника.

Ключові слова: гумор, сатира, співомовка, гумореска, байка, мікробайка, мініатюра.

Oxana Garachkovska Idea-thematic and genre typology of humouristic and satiric works by Pavlo Glasovy

The article deals with' the analysis of humour and satire heritage of Pavlo Glazovy as a specific way of the reflection of the totalitarianism and post-totalitarianism epoch, with substantiation of idea-thematic and genre typology of the author's works.

Key words: humor, satire, spivomovka, humoresques, fable, microfable, miniature.

Деякі зміни громадсько-політичної атмосфери в українському суспільстві періоду «хрущовської відлиги» давали надії і на вільний розвиток сатири та гумору, хоча в добу «застою» сатира загалом виявилась «консервативнішою», аніж поезія чи проза, у сприйнятті нових ідей, зокрема щодо оновлення художньої палітри. І все ж гумористично-сатирична рецепція «непоетичної» дійсності 50 – 80-х років ХХ ст. постала на тлі досить стійкої, потужної традиції у вітчизняному письменстві. І якщо значну частину надбання української сатири, за влучним виразом зовсім не